

Краус Наталія Миколаївна,
к.е.н., доц., докторант відділу теорії економіки і фінансів,
Науково-дослідний фінансовий інститут ДННУ «Академія фінансового управління»
Міністерства фінансів України

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА: ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ БАЗИС РОЗВИТКУ

Проблема формування інноваційної економіки перебуває не лише і не стільки у технологічному вимірі, скільки в ціннісно-інституціональній площині. Вона полягає в низькому соціально-інноваційному потенціалі суспільства, нефокусованості інституційного середовища на відтворення і реалізацію цього потенціалу, незатребуваності впроваджуваних інновацій існуючим соціально-ціннісним середовищем. Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних аспектів щодо вивчення змісту економічної категорії «інноваційна економіка» та практичної побудови інституціонального базису цієї економіки. Метою статті є архітектоніка інституціонального базису інноваційної економіки за рівнями економічної агрегації як структурного утворення і структурної керованості/управління в процесі інституціоналізації інноваційної економіки та дослідження дефініції поняття «інноваційна економіка». В основу дослідження покладено діалектичний метод як загальний, а також конкретні його форми. Серед них – метод системно-структурного аналізу, який дає можливість, з одного боку, з'ясувати місце інституціонального базису у системі ринкових відносин, а з іншого – розглянути сучасну економічну систему як складну взаємодію підприємницьких структур, бізнесу, держави та суспільства. Інноваційну економіку через призму інституціоналізму потрібно тлумачити як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих структур (великі та малі підприємства, інкубатори, технопарки, науково-дослідні лабораторії, університети), які зайняті виробництвом і комерціалізацією наукових знань та технологій в межах національних кордонів, взаємодія яких забезпечується комплексом інститутів економічного, соціального й правового характеру та такими, що мають свої традиції, норми та культурні особливості. У результаті теоретико-методологічного дослідження автору вдалося вперше представити вирішення проблеми становлення інноваційної системи через призму середовища її діяльності та корисності від інноваційної діяльності. Практичне значення запропонованого інституціонального базису архітектоніки інноваційної економіки за рівнями економічної агрегації полягає в тому, що процес інституціоналізації інноваційної економіки ми можемо розглядати з двох позицій. По-перше, через формування ефективного інституціонального середовища як комплексу формальних і неформальних норм, що регулюють правила «ринкової гри». По-друге, з позицій організаційних форм, наприклад підприємницьких структур, що створюються економічними агентами в межах вищевказаних правил і норм шляхом контрактації. Внутрішнє середовище підприємницької структури через такий його елемент як організаційна культура, включає систему стимулів, яка спрямовує інноваційну діяльність працівників усіх рівнів на активне сприйняття інновацій.

Ключові слова: інноваційна економіка, креативна економіка, економіка творчості, нова економіка, економіка знань, інтелектоекономіка, інституціональний базис, рівні економічної агрегації.

ВСТУП

Формування інноваційної економіки потребує «вироблення» нової ідеології, яка орієнтується на нововведення і пронизує все суспільство. Наукові результати, конструкторські розробки, технологічні та інституціональні нововведення стають сьогодні головною рушійною силою як економічного прогресу, так і соціального розвитку провідних країн світу.

Інноваційна економіка в умовах розвитку суспільства знань, характеризується провідним значенням інноваційної активності суб'єктів науки і виробництва, ростом науково-технічного виробництва, наукоємних технологій, інтелектуалізацією факторів виробництва, які формують завдяки інноваціям, новий технологічний уклад.

Постановка проблеми. Стосовно категоріального ряду, який застосовується при дослідженні сучасних проблем інноваційної сфери, слід зазначити ось що. Умовно кажучи, в сучасній науці склались дві традиції застосування категоріального апарату при дослідженні проблем

інноваційної економіки.

З одного боку, існує традиція застосування суто «інноваційних» категорій на кшталт «інноваційний процес», «інноваційна діяльність», «інноваційна сфера», «інноваційний проєкт», «інноваційна програма» тощо. З іншого – не менш популярним є підхід, застосований на вжитті різноякісних категорій «ринок інноваційної продукції», «інноваційні ресурси», «інноваційний потенціал», «інноваційне ядро», «управління компетентністю», «інноваційне мислення», «інноваційне виховання», «інноваційна освіта», «економіка знань», «інноваційна компетентність», «інноваційний ризик» тощо.

Ці традиції відображають, на нашу думку, два головні напрями дослідження інноваційної економіки – переважно прикладний і теоретичний, які розвиваються дещо відокремлено один від одного. Кожен із них має свої переваги та обмеження, детальний аналіз яких не входить до завдань нашого дослідження. Додамо до цього, що теоретичні дослідження ринкової трансформації, які в останнє десятиріччя набули широкого розвитку, дозволили

отримати чимало перспективних наукових результатів саме завдяки застосуванню методології інституціонального аналізу.

На жаль, дослідженню інноваційної економіки в цьому сенсі «не пощастило», оскільки у прикладних дослідженнях даної економіки рідко застосовують підходи інституціональної методології, а в теоретичних дослідженнях проблеми ринкової трансформації інноваційної економіки практично майже ніколи не ставали об'єктом дослідження з позицій інституціональної методології. У результаті такого відосбленого розвитку, з одного боку, інституціональна економічна теорія втрачає істотний матеріал для узагальнення закономірностей ринкової трансформації, а з іншого – у прикладних дослідженнях інноваційної економіки явно випадає інституціональна компонента, і вони вільно або мимоволі обмежуються нормативним аналізом, значною мірою відірваним від наших реалій. З цього випливає, що проблематика інноваційної економіки вимагає поєднання обох підходів з використанням переваг кожного з них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комплексне дослідження інституціонального базису інноваційної економіки частково представлено в працях українських та російських науковців Ф. Андреева [1], В. Делія [2], Г. Гамідова [3], Г. Галіулліна [1], О. Головінова [4], К. Корсака [5], В. Коливанова [3], Б. Кузнецова [1], М. Магомедова [3], О. Набатової [6], С. Пахомова [7], В. Сизоненка [8]. До плеяди науковців, що займаються вивчення змісту економічної категорії «інноваційна економіка» можна віднести В. Громіка [9], Е. Вільховченка [10], Н. Іванова [11], І. Клоудова [12] та інших учених.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є формування архітекτονіки інституціонального базису інноваційної економіки за рівнями економічної агрегації як структурного утворення і структурного управління в процесі інституціоналізації інноваційної економіки та дослідження дефініції поняття «інноваційна економіка».

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

З огляду на вищезазначене, ми вважаємо корисним та потрібним аналіз інноваційної економіки, що базується на вивченні економічного змісту категорії «інноваційна економіка», з позицій інституціональної теорії. Це дозволить нам у подальшому надати розгорнуту картину формування, становлення і розвитку інноваційної економіки з позицій інституціонального підходу. Разом з тим, ми зможемо проаналізувати основні тенденції з питань перспективного розвитку інноваційної економіки в умовах ринкової трансформації саме в аспекті впливу інституціональних чинників на даний розвиток.

Інноваційну економіку в більшості випадків трактують як таку, яка заснована на знаннях та інформаційних технологіях. При цьому, передбачається, що головний ефект її полягає не просто у випуску високотехнологічної продукції, а в її продуктивному використанні в усіх сферах і галузях, рівні впливу на економіку та суспільство [4, с. 5].

Подібне розуміння інноваційної економіки як економіки знань, інтелектуальної економіки та тип економіки, заснованої на потоці інновацій, на постійному технологічному вдосконаленні, на виробництві й експорті високотехнологічної продукції з дуже високою доданою вартістю й самих технологій [5, с. 12], знайшло широке застосування і в економічній теорії, хоча і не стало єдино визнаним.

Зокрема, російський науковець В. Делія ширше трактує сутність інноваційної економіки, розуміючи під нею «...продукт знанневого суспільства, при якому господарства, підприємства, галузі, країни світу розвиваються з допомогою генерації інноваторами інновацій, трансформованих з фундаментальних наук, для отримання надприбутків за рахунок присвоєння інтелектуальної ренти» [2, с. 21]. Дане трактування зроблено ним з практико-орієнтованої сторони змістової суті інноваційної економіки.

Разом з тим, цей науковець основний зміст даної економіки, вбачає у вирішенні глобальних ресурсно-екологічних проблем. З цієї точки зору, на його думку, «...інноваційна економіка – це мистецтво ведення господарства, при якому забезпечується ріст благополуччя народу без шкоди майбутнім поколінням, за інноваційного розвитку продуктивних сил і соціально-продуктивних відносин» [2, с. 21].

Український науковець В. Сизоненко розглядаючи дану економіку в своїх працях, називає «інноваційно-орієнтовану економіку як «нову економіку», або економіку, що базується на знаннях, тобто генеруванні, дистрибуції і використанні знань та інформації або «інтелектоекономіка», яка спирається на використання інтелектуального й людського капіталу. В ній знання є джерелом економічного багатства й інноваційного розвитку країн-продуцентів високотехнологічної продукції» [8, с. 84]. При цьому, наявні капітали, якщо спрямовані не в сировинні та напівсировинні галузі замість формування наукоємної «нової» економіки призводять до деградації економіки «старої» [7, с. 12].

Російський дослідник у сфері економіки Й. Клоудова трактує інноваційну економіку як «креативну економіку», яку «складають креативні галузі, а саме засоби масової інформації, кінематографія, музика, розважальне програмне забезпечення для ігрових автоматів, комп'ютерні ігри, наукові дослідження, а також інші галузі культури» [12, с. 110]. Науковець стоїть на позиції створення саме креативного сектора економіки та формуванні нового суспільного класу – креативного. Він стверджує, що «креативний клас – це люди, які змінюють майбутнє, це мотор інновацій, від них залежить економічний ріст» [12, с. 111-112].

З цією думкою категорично не згоден інший російський науковець В. Громіко. Він говорить, що «навіть при поверхневому ознайомленні з перекладом англійського слова «creative» – творчий та латинського «creatio» – створення, є підстави засумніватись у граматичній, лінгвістичній і семантичній правильності й правомірності тлумачення інноваційної економіки як «креативної економіки», «творчої економіки» [9, с. 30].

По-перше, слово «креативний» має чіткий і однозначний переклад на українську мову – це

«творчий», «здатний до створення». Використання кальки з інших мов нічим не виправдане.

По-друге, говорити «творча економіка», на думку В. Громико, некоректно. Це зумовлено тим, що творчість – це людська якість. Економіка може базуватися на застосуванні творчого потенціалу людини, але сама по собі творчою бути не може. Не є коректним стверджувати, що з'явилася деяка «створююча економіка», оскільки економіка, в якій нічого не створюється, не існує як така [9, с. 30]. Не погодитись з цим фактом, на нашу думку, не можливо. «Поняття «креативна економіка» не є тотожним до поняття «інноваційна економіка», це не має ні економічного, ні здорового глузду, – пише В. Громико – скоріше, можна було б погодитись з іменуванням її як «економіка, що базується на творчості» або «економіка творчості» [9, с. 30].

Стосовно вживаності інноваційної економіки як нової економіки теж є неможливим так як «науково» термін «нова економіка» ще не відбувся. Це підтверджено тим, що вона (нова економіка) «характеризується економістами опосередковано, через сукупність таких понять, як інформаційна економіка, економіка знань, постіндустріальна економіка, інноваційна економіка, мережева економіка, віртуальна економіка. Таким чином, вихід з термінологічної пастки дослідники шукали і знайшли в підміні понять. В усіх дослідженнях автори, заявляючи про прихід нової економіки, в кінцевому рахунку говорять про інноваційну, інформаційну, інтелектуальну економіку і т.п. [9, с. 29-30].

Вказані терміни не можуть бути віднесені до розряду синонімів. Скоріше, між ними існує деяка кореляція, в деякому сенсі вони доповнюють, але не замінюють одне одного. Так, інноваційна економіка, навряд зможе існувати, не опираючись на інтелект, знання та інформацію. Мережева економіка є формою організації інформаційно-комунікаційних зв'язків в інноваційній економіці.

Різноманітність категорій-замінників демонструє, що суть і особливості інноваційної економіки сьогодні повинні розкриватися із застосуванням вище вказаних термінів, але ніяк не бути її синонімами. Застосування цих синонімів свідчить про наукову некоректність, беззмістовність, непотрібність та надуманість.

В зв'язку з відсутністю змістовного, точного та коректного визначення інноваційної економіки, ми спробуємо дати власне її тлумачення з врахуванням інституціонального підходу. Отже, у вузькому розумінні, інноваційна економіка – це сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих структур (великі та малі підприємства, інкубатори, технопарки, науково-дослідні лабораторії, університети), які зайняті виробництвом і комерціалізацією наукових знань та технологій в межах національних кордонів, взаємодія яких забезпечується комплексом інститутів економічного, соціального й правового характеру та такими, що мають свої традиції, норми та культурні особливості.

Дане визначення, в свою чергу, передбачає відповідний спосіб мислення, психологічний настрій індивіда і суспільства, адекватні ментальні моделі, що

узгоджені із задекларованою системою правил, незалежно від рівня та способу їх формалізації.

У широкому значенні, інноваційну економіку з позиції інституціоналізму можна тлумачити як економіку з високим рівнем знань та високим духовно-моральним наповненням, в якій суб'єкти господарства та галузі розвиваються з допомогою генерації інноваторами інновацій, які трансформувалися з наукових та фундаментальних розробок з метою отримання надприбутків.

Відповідно під національною інноваційною системою розуміється синергетична система інститутів, механізмів і взаємодій між ними, які здатні забезпечити таку швидкість інноваційного процесу, яка має місце в світовому інноваційному процесі. Більше того, в інноваційному процесі потрібна не просто швидкість, а деяке критичне пришвидшення [1, с. 35].

Зовнішнім проявом інноваційної економіки виступають збільшення витрат держави, підприємств, домашніх господарств на накопичення людського капіталу, вкладень у науково-дослідницькі та дослідно-конструкторські розробки. Але, ці формальні ознаки стають реальністю лише тоді, коли мають місце і реалізуються вихідні умови розвитку інноваційної економіки. До них відносяться:

- інституційні – наявність системи формальних і неформальних правил (інститутів), що сприяють інноваційній діяльності та становленню економіки інноваційного типу;

- структурні – наявність мережевих взаємодій значної кількості суб'єктів інноваційної діяльності та ринку інновацій;

- конкуренція за нову техніку і технології, за якість продукції (така конкуренція є базовою умовою інноваційної економіки);

- ресурсні – наукові, технологічні, інтелектуальні ресурси, які формують інноваційний потенціал, достатній і можливий для організації й приведення в дію інноваційного процесу;

- мотивуючі – спонукають і заохочують затребуваність інновацій більшістю господарюючих суб'єктів, домашніх господарств, споживачів, економікою в цілому [4, с. 6-7].

В зв'язку з тим, що складовими елементами інноваційної економіки є: людський (капітал здоров'я, трудовий капітал, інтелектуальний капітал, культурно-моральний капітал), природний (ресурсний) та відтворювальний капітал, то в зв'язку з цими елементами можна виділити наступні критерії інноваційної економіки, а саме:

- рівень інноваційної складової продуктивних сил;

- ступінь духовної інтелектуалізації соціально-виробничих відносин;

- рівень інноваційної інфраструктури економіки та її сегменти;

- рівень технологічного укладу інноваційної економіки;

- рівень професіоналізації кадрового складу;

- спрямованість на вирішення ресурсних і екологічних проблем.

Наявність визначених умов і ступінь їх застосування можуть обумовити або інноваційну активність економіки, або її інертність. Цей стан визначається рівнем її якісних і кількісних

парламентів. Формування становлення та розвиток інноваційної економіки проходить через площину вирішення ряду проблем та прийняття рішень, авторське бачення яких представлено на рис. 1.

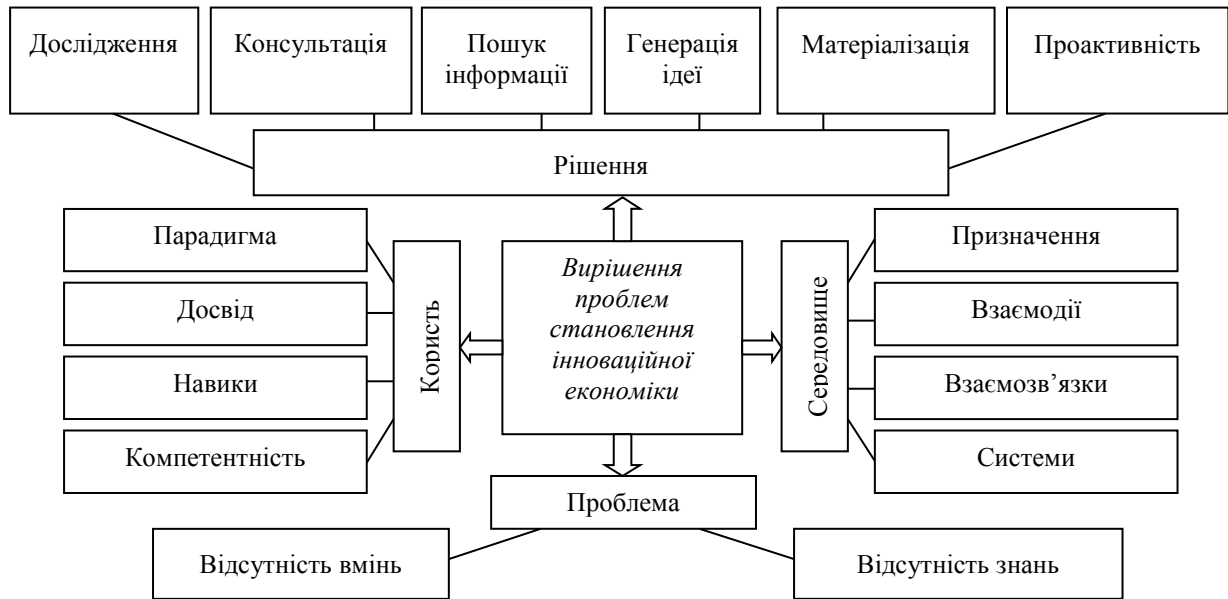

Рис. 1. Теоретико-методологічний аналіз вирішення проблем формування, становлення та розвитку інноваційної економіки [розробка автора]

Наше узагальнене бачення інституціоналізації національної інноваційної економіки у відповідності до різних рівнів економічної агрегації представлено на рис 2.

Процес інституціоналізації інноваційної економіки потрібно розглядати з двох позицій. По-перше, через формування ефективного інституціонального середовища як комплексу формальних і неформальних норм, що регулюють правила «ринкової гри». Інституціональне середовище повинно містити стимули (перш за все, економічного порядку), які б робили вигідними, корисними й ефективними впровадження новачій для підприємницьких структур.

По-друге, з позиції організаційних форм, наприклад підприємницьких структур, що створюються економічними агентами в межах вищевказаних правил і норм шляхом контрактації. Внутрішнє середовище підприємницької структури через такий його елемент як організаційна культура, повинна включати систему стимулів, яка б спрямовувала інноваційну діяльність працівників усіх рівнів на активне сприйняття інновацій.

Проблема формування інноваційної економіки перебуває не лише і не стільки у технологічному вимірі, скільки в ціннісно-інституціональній площині. Вона полягає в низькому соціально-інноваційному потенціалі суспільства, нефокусованості інституційного середовища на відтворення і реалізацію цього потенціалу, незатребуваності впроваджуваних інновацій існуючим соціально-ціннісним середовищем [6, с. 239].

Інноваційний розвиток йде разом з формуванням нового середнього класу, особливостями якого є нові ціннісні орієнтири. Ці орієнтири виражені

прагненням до творчої самореалізації. Тут поряд з матеріальними цінностями велике значення цінностей, що пов'язані з формуванням вільної особистості і її самовираженням [10, с. 21].

Має місце суперечливе поєднання тенденцій індивідуалізації і одночасно соціалізації, що зумовлене об'єктивними вимогами інноваційного процесу [10, с. 30]. Інноваційне середовище розвиває в людях відданість вибраній діяльності, професіоналізації і затвердження статусу, що вони віддають перевагу «домінуванню» і «елітарності» [10, с. 33].

Інноваційний тип розвитку неможливий без активізації творчої співпраці і кооперації в бізнес-середовищі та в суспільстві в цілому. На рівні окремих фірм це знаходить вираження в розвитку внутрішньо-фірмового антрепренерства – інтрапренерства, тобто в створенні внутрішніх венчурів для комерційної реалізації ідей і винаходів співробітників [11, с. 23].

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В основі інноваційного шляху розвитку інноваційної економіки лежить цілеспрямований процес пошуку, підготовка свідомості, реалізації і комерціалізації науково-технічних нововведень, які дозволяють підвищити ефективність суспільного виробництва, покращити життєдіяльність суспільства та особистості, включаючи високий ступінь захищеності індивіда [3, с. 51].

Подальші дослідження можна проводити в напрямі розроблення нових емпіричних моделей з метою аналізу взаємозв'язку між інституціональним розвитком і інвестиційним кліматом в Україні та здійснення інноваційної діяльності, а також

удосконалення методології аналізу інституціональних економічної агрегації.
факторів економічного розвитку за різними рівнями

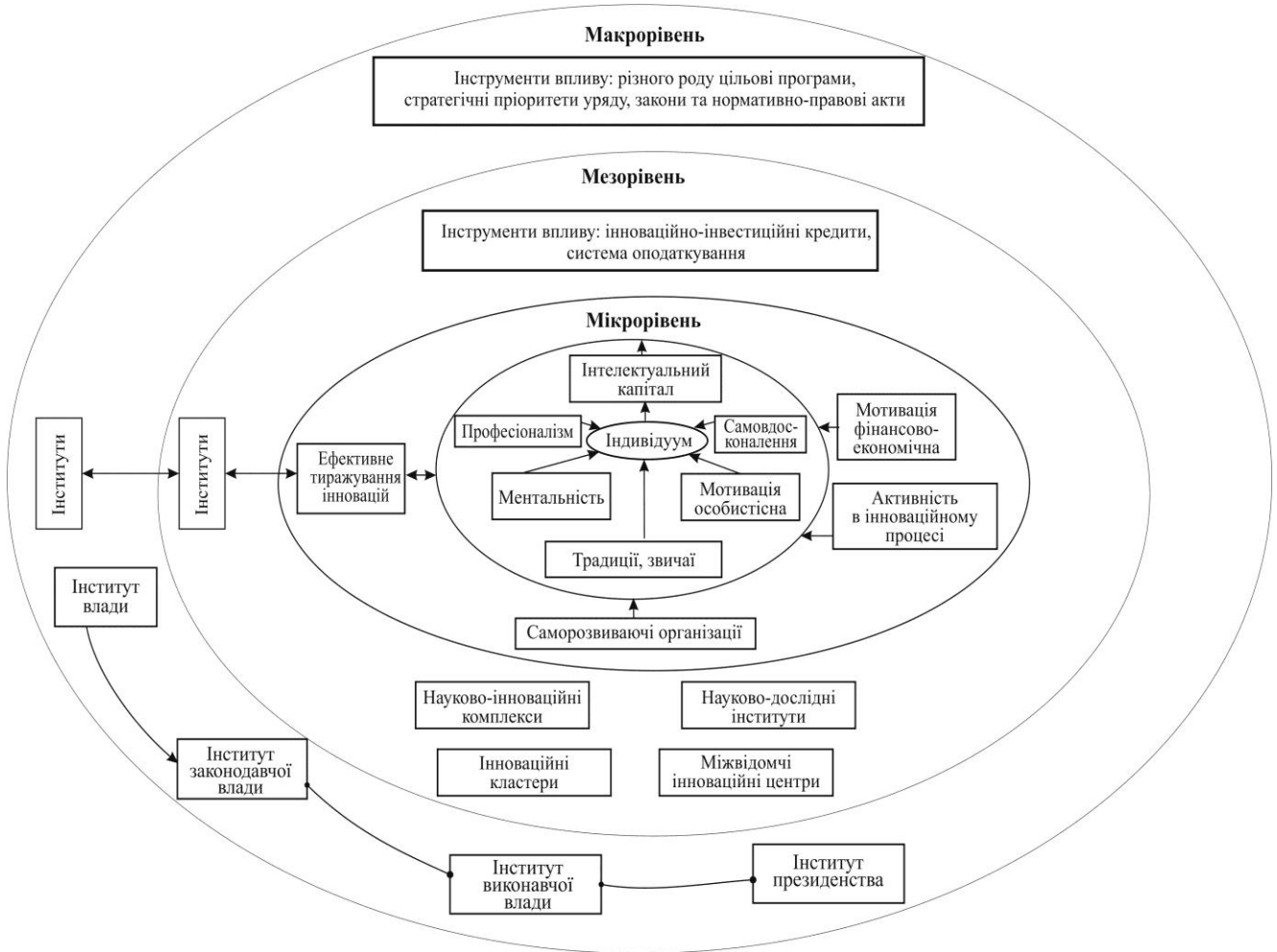

Рис 2. Інституціональний базис архітектури інноваційної економіки за рівнями економічної агрегації [розробка автора]

Суспільство повинно усвідомити, що основою успішного розвитку (як економічного, так і соціально-економічного) є постійне інноваційне оновлення. Основою такого оновлення є інноваційна спрямованість в усіх сферах діяльності суб'єктів

господарювання. Інноваційна економіка – це безальтернативний варіант розвитку суспільства в умовах зростаючого обмеження традиційної сировинної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузнецов Б. Л. Институциональные и организационные разрывы в инновационной деятельности / Б. Л. Кузнецов, Ф. И. Андреева, Г. Ф. Галиуллина // *Инновации*. – № 9 (107). – 2007. – С. 32-36.
2. Делия В. П. Инновационная экономика и устойчивое развитие: Монография / В. П. Делия. – Балашиха: изд-во «Де-По», 2011. – 256 с.
3. Кольванов В. Ю. Основные направления активизации инновационной деятельности при формировании инновационной экономики / В. Ю. Кольванов, М. Б. Магомедов, Г. С. Гамидов // *Инновации*. – № 4 (102). – 2007. – С. 51-54.
4. Головінов О. М. Інноваційна активність і інноваційні процеси в національній економіці / О. М. Головінов // *Економіка та держава*. – 2013. – № 6. – С. 4-8.
5. Корсак К. Від традиційних моделей організації економіки – до інноваційної / К. Корсак // *Персонал (Журнал інтелектуальної еліти)*. – 2010. – № 2. – С.12-17.
6. Набатова О. О. Джерела і особливості інституціоналізації соціальних інновацій у трансформаційній економіці / О. О. Набатова // *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Сер. Економічні науки*. – 2011. – № 3 (51) – С. 234-240.
7. Пахомов С. Ю. Економічне зростання в контексті інституціоналізму / С. Ю. Пахомов // *Формування ринкових відносин в Україні*. – 2013. – № 4. – С. 11-16.

8. Сизоненко В. О. Фінансування інноваційно-орієнтованої економіки в умовах інституціональної невизначеності / В. О. Сизоненко // Фінанси України. – 2013. – № 5. – С. 80-89.
9. Громько В. В. Новая экономика, креативная экономика и прочие понятийные инновации в экономической теории / В. В. Громько // Вестник Российского экономического университета им. Г. В. Плеханова. – 2012. – № 3. – С. 28-36.
10. Вильховченко Э. Д. «Люди знания» – новая рабочая сила позднекапиталистических обществ и её место в цивилизационных процессах. – М.: ИМЭМО РАН, 2010. – 139 с.
11. Иванов Н. Социальный контекст инновационного развития / Н. Иванов // Мировая экономика и международные отношения. – 2013. – № 5. – С. 17-30.
12. Клоудова Й. Влияние развития креативной экономики на экономически отсталые регионы / Й. Клоудова // Журнал новой экономической ассоциации. – 2010. – № 5. – С. 110-122.

Краус Наталия Николаевна

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА: ДЕФИНИЦИЯ ПОНЯТИЯ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ БАЗИС РАЗВИТИЯ

Проблема формирования инновационной экономики находится не только и не столько в технологическом измерении, сколько в ценностно-институциональной плоскости. Она заключается в низком социально-инновационном потенциале общества, несфокусированности институциональной среды на воспроизводство и реализацию этого потенциала, невостребованности внедряемых инноваций существующей социально-ценностной средой. Предметом исследования является совокупность теоретико-методологических аспектов по изучению содержания экономической категории «инновационная экономика» и практического построения институционального базиса этой экономики. Целью статьи является архитектоника институционального базиса инновационной экономики по уровням экономической агрегации как структурного образования и структурной управляемости / управления в процессе институционализации инновационной экономики и исследования дефиниции понятия «инновационная экономика». В основу исследования положен диалектический метод как общий, а также конкретные его формы. Среди них – метод системно-структурного анализа, который дает возможность, с одной стороны, выяснить место институционального базиса в системе рыночных отношений, а с другой – рассмотреть современную экономическую систему как сложное взаимодействие предпринимательских структур, бизнеса, государства и общества. Инновационную экономику через призму институционализма нужно толковать как совокупность взаимосвязанных и взаимодействующих структур (большие и малые предприятия, инкубаторы, технопарки, научно-исследовательские лаборатории, университеты), которые заняты производством и коммерциализацией научных знаний и технологий в пределах национальных границ, взаимодействие которых обеспечивается комплексом институтов экономического, социального и правового характера и имеющими свои традиции, нормы и культурные особенности. В результате теоретико-методологического исследования автору удалось впервые представить решение проблемы становления инновационной системы через призму среды ее деятельности и полезности от инновационной деятельности. Практическое значение предложенного институционального базиса архитектоники инновационной экономики по уровням экономической агрегации заключается в том, что процесс институционализации инновационной экономики мы можем рассматривать с двух позиций. Во-первых, через формирование эффективной институциональной среды как комплекса формальных и неформальных норм, регулирующих правила «рыночной игры». Во-вторых, с позиции организационных форм, например предпринимательских структур, создаваемых экономическими агентами в рамках вышеуказанных правил и норм путем контрактации. Внутренняя среда предпринимательской структуры через такой его элемент как организационная культура, включает систему стимулов, которая направляет инновационную деятельность работников всех уровней на активное восприятие инноваций.

Ключевые слова: инновационная экономика, креативная экономика, экономика творчества, новая экономика, экономика знаний, интелектоэкономика, институциональный базис, уровни экономической агрегации.

Kraus N.

INNOVATIVE ECONOMY: DEFINITION OF CONCEPT AND INSTITUTIONAL BASIS OF DEVELOPMENT

The problem of formation of an innovative economy is not only and not so much in the technological dimension, as a value-institutional plane. It consists in a low social and innovative potential of society, out of focus institutional environment for reproduction and implementation of this potential, lack of demand for introduced innovations by existing social-value environment. The subject of research is a set of theoretical and methodological approaches to the study of content of economic category «innovative economy» and practical building of institutional basis of this economy. The aim of the article is an architectonic of institutional basis of innovative economy according to levels of economic aggregation as a structural formation and structural controllability/management in the process of institutionalization of innovative economy and research of the concept definition of «innovative economy». The study is based on dialectical method both general and specific forms. Among them is the method of systematic and structural analysis that allows, on the one hand, to find place of institutional basis in the system of market relations, and on the other hand – to consider modern economic system as a complex interaction of entrepreneurial structures, business, government and society. Innovative economy through the prism of institutionalism should be interpreted as a set of interrelated and interacting structures (large and

small enterprises, incubators, technology parks, scientific and research laboratories, universities) that are engaged in production and in commercialization of scientific knowledge and technology within national borders, interaction of which is provided by set of institutions for economic, social and legal nature and those that have their own traditions, norms and cultural features. As a result of theoretical and methodological researches, the author has submitted a solution to the problem of formation of innovative system through its environment and usefulness of innovative activity. The practical significance of the proposed institutional basis of architectonics of innovative economy according to levels of economic aggregation consists in the fact that the process of institutionalizing of innovative economy can be viewed from two perspectives. Firstly, through the formation of an effective institutional environment, as a set of formal and informal norms regulating rules of «market game». Secondly, from the perspective of organizational forms such as entrepreneurial structures created by economic agents within the aforementioned rules and norms through contracting. The internal environment of entrepreneurial structure through such element as organizational culture, including a system of incentives that makes innovative activity of staff at all levels to active perception of innovations.

Key words: *innovative economy, creative economy, new economy, economy of knowledge, intelligence economy, institutional basis, levels of economic aggregation.*

Одержано 18.03.2015 р.

УДК 330.341.2: 631.151.4

Лендел Михайло Андрійович,
д.е.н., проф., член-кореспондент НААН України,
заслужений економіст України, завідувач кафедри менеджменту
туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,
Ужгородський торгово-економічний інститут КНТЕУ
Жулканич Олександр Михайлович,
к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту
туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,
Ужгородського торгово-економічного інституту КНТЕУ

СПЕЦИФІКА МІЖГАЛУЗЕВИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ: АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

В статті розкрито основні засади поглиблення міжгалузевих відносин в агропромисловому секторі в умовах становлення нових організаційних структур. Обґрунтовано сутність взаємозв'язків і міжгалузевих відносин з суб'єктами промисловості, які забезпечують агропромисловий комплекс матеріально-технічними ресурсами та галузями переробної промисловості, які переробляють сільськогосподарську сировину. Наголошено на необхідності реформування міжгалузевих фінансово-розподільчих відносин у поєднанні з ефективним використанням наявного ресурсного потенціалу аграрної сфери, зокрема, земель сільськогосподарського призначення. В процесі дослідження узагальнено наукові тлумачення і зміст економічної категорії «міжгалузеві зв'язки», виокремлено напрями кооперації виробництва і обміну продуктами у результаті суспільного поділу праці. Доведено, що причиною незбалансованості міжгалузевого обміну є галузева специфіка сільського господарства, а його економічний стан перебуває у прямій залежності від характеру міжгалузевої взаємодії між суб'єктами господарювання. Актуальним у цьому контексті є необхідність впровадження механізму регулювання міжгалузевих відносин. У статті наголошено на стратегічних підходах до формування цінової політики на сільськогосподарську продукцію, розвиток аграрного ринку та реалізації завдань державного регулювання міжгалузевих відносин. Порівняльний аналіз існуючого диспаритету цін на аграрну і промислову продукцію засвідчує, що ціни на продукцію рослинництва і тваринництва зростають нижчими темпами, ніж на промислову продукцію, що негативно впливає на відтворення спожитих ресурсів в аграрному виробництві. Вирішення окреслених проблем міжгалузевих відносин в аграрному секторі щодо формування паритетних цін можливе шляхом реалізації концептуальних засад ціноутворення на основі формування еквівалентних цін на промислову та сільськогосподарську продукцію. Потребують удосконалення і закупівельні ціни, за якими держава закуповує сільськогосподарську продукцію та деякі інші товари в агровиробників на державні потреби. У статті висвітлено основні стратегічні цілі розвитку аграрного ринку та його інфраструктури, окреслено їх безпосередній вплив на специфіку формування міжгалузевих відносин суб'єктів господарювання аграрної сфери. Обґрунтовано, також, вплив на формування міжгалузевих організаційно-економічних відносин сучасних процесів агропромислової інтеграції, зокрема: корпоратизації, кооперації, контракції, кластеризації. Наведено позитивні та негативні моменти діяльності агрохолдингів в Україні.

Ключові слова: *міжгалузеві організаційно-економічні відносини, аграрний ринок, державне регулювання.*